

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA M.C. przeciwko POL SCE

(Skarga n r 23692/09)

WYROK

STRASBURG

3 marca 2015

OSTATECZNY

03/06/2015

Wyrok ten sta ł się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji . Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie M.C. przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Pan Guido Raimondi, Przewodniczący,
Pan Päivi Hirvelä,
Pan George Nicolaou,
Pani Nona Tsotsoria,
Pani Zdravka Kalaydjieva,
Pan Krzysztof Wojtyczek,
Pan Faris Vehabović, sędziowie,
oraz Pani Françoise Elens-Passos, Kanclerz Sekcji,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 lutego 2015 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 23692/09), wniesionej w dniu 24 kwietnia 2009 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, Pana M.C. ("skarżący"). Izba działając z urzędu postanowiła nie upubliczniać tożsamości skarżącego na podstawie Reguły 47 ust. 4 Regulaminu Trybunału.
2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, był reprezentowany przez Panią M. Żurawską, adwokat prowadzącą praktykę w Warszawie. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, Pana J. Wołasiewicza, a następnie przez Panią J. Chrzanowską z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
3. Skarżący podniósł w szczególności zarzut, że współosadzeni znęcali się nad nim, przy braku odpowiedniej reakcji ze strony kierownictwa zakładu karnego, oraz że w sprawie jego skargi o znęcanie się nie przeprowadzono efektywnego dochodzenia.
4. W dniu 4 lipca 2011 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

5. Pisemne uwagi zgłosiła do Trybunału Helsińska Fundacja Prawa Człowieka w Warszawie, która została zaproszona przez Przewodniczącego do uczestniczenia w rozprawie w charakterze strony trzeciej (Artykuł 36 ust. 2 Konwencji oraz Reguła 44 ust. 2 Regulaminu).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

6. Skarżący urodził się w 1987 r. i aktualnie mieszka w Skierniewicach.

A. Postępowanie karne przeciwko skarżącemu

7. W dniu 5 stycznia 2007 r. skarżącego zatrzymano jako osobę podejrzaną o dokonanie rozboju. Następnie postawiono mu trzy zarzuty dokonania przestępstw o podobnym charakterze. Dnia 7 stycznia 2007 r. Sąd Rejonowy w Warszawie wydał postanowienie o jego tymczasowym aresztowaniu.

8. W bliżej niekreślonym dniu w terminie późniejszym skarżącemu postawiono dodatkowy zarzut seksualnego wykorzystania małoletniego oraz utrwalania pornograficznego wizerunku małoletniego (art. 200 § 1 Kodeksu karnego).

9. W dniu 21 grudnia 2007 r. prokuratura wniosła do Sądu Rejonowego w Warszawie akt oskarżenia, obejmujący wszystkie wyżej wymienione zarzuty. Sądy wydały następnie szereg postanowień przedłużających tymczasowe aresztowanie skarżącego.

10. W dniu 14 sierpnia 2008 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa uznał skarżącego winnym zarzucanych mu czynów i skazał na siedem lat pozbawienia wolności. Sąd orzekł zakaz zajmowania przez skarżącego przez okres piętnastu lat jakichkolwiek stanowisk, wykonywania zawodu oraz prowadzenia działalności – związanych z opieką nad małoletnimi. Ponadto sąd orzekł pięcioletni nakaz powstrzymania się od przebywania przez skarżącego w miejscach oraz instytucjach związanych z opieką nad małoletnimi lub ich kształceniem.

11. Skarżący wniósł apelację. W dniu 6 maja 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji.

12. W dniu 26 sierpnia 2009 r. obrońca z urzędu skarżącego poinformował Sąd Okręgowy, że nie widzi w sprawie podstaw do wniesienia kasacji.

B. Zarzut znęcania się nad skarżącym w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. i postępowanie zakładu karnego

13. W dniu 24 sierpnia 2007 r. skarżący został przyjęty do Aresztu Śledczego Warszawa-Mokotów w celu przeprowadzenia obserwacji psychiatrycznej.

14. W okresie pomiędzy 31 sierpnia a 12 października 2007 r. skarżący został umieszczony na oddziale psychiatrii sądowej Aresztu Śledczego Warszawa-Mokotów.

15. Według słów skarżącego, w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. (piątek po południu do poniedziałku rano) był on molestowany przez dwóch ze współosadzonych (T.G. i P.O.). Próbowali oni zgwałcić go kijem od szczotki oraz bezskutecznie kazali trzeciemu z osadzonych (J.C.) włożyć swój penis do ust skarżącego. Skazani polewali leżącego na łóżku skarżącego zimną wodą, opluwali go oraz szorowali mu głowę szczotką klozetową. Ponadto znęcali się nad nim słownie i grozili mu, że go zabiją.

16. Skarżący próbował powiadomić personel Aresztu Śledczego o incydencie, ale bez rezultatu. Rankiem 10 września 2007 r. (poniedziałek) poinformował o zdarzeniu lekarza, po czym szybko został przeniesiony do innej celi.

17. W dniu 12 września 2007 r. Dyrektor Aresztu Śledczego Warszawa-Mokotów wydał polecenie przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w sprawie incydentu. W dniu 20 września 2007 r. Dyrektorowi przedstawiono raport w tej sprawie. W trakcie postępowania ustalono, że w okresie pomiędzy 7 a 9 września 2007 r. nad skarżącym znęcało się dwóch ze współosadzonych (T.G. i P.O.). Postępowanie potwierdziło, że przytrzymywali oni skarżącego za ręce, nakłaniając trzeciego osadzonego J.C. (cierpiącego na zaburzenia psychiczne) do obnażania się przed skarżącym. Skarżącemu grożono wykorzystaniem seksualnym. Ponadto T.G. i P.O. opluwali skarżącego, polewali go wodą, uderzali kijem od szczotki oraz nakłaniali J.C. do dotykania jego głowy szczotką klozetową. Grozili skarżącemu, że w przypadku zgłoszenia incydentu zabiją go.

18. Skarżący był osadzony w celi nr 6, wyposażonej w kamerę monitoringu wizyjnego, położonej naprzeciwko pokoju pielęgniarzek.

19. Jeżeli chodzi o przyczyny zdarzenia, to w trakcie postępowania wyjaśniającego ustalono, iż współosadzeni prawdopodobnie dowiedzieli się, że skarżący jest podejrzany o seksualne wykorzystywanie małoletniego. Ponadto ustalono, że skarżący proponował odbycie stosunku seksualnego osadzonemu T.G. w zamian za żywność, próbował dotykać w nocy jego genitaliów oraz dotykać jego pośladków w łaźni. Skarżący zaprzeczył temu.

20. W trakcie postępowania nie stwierdzono zaniedbań ze strony strażników więziennych ani personelu medycznego. Ustalono ponadto, że skarżący nie zgłosił incydentu znęcania się nad nim bezpośrednio po samym zajściu. Z chwilą zgłoszenia przez niego zdarzenia personel więzienny niezwłocznie podjął odpowiednie działania.

21. W dniu 12 września 2007 r. skarżący został zbadany przez lekarza, który stwierdził obecność na jego nogach żółto-brązowych plam, będących wynikiem krwiałków. Spowodowały one uszczerbek na zdrowiu skarżącego trwający nie dłużej niż siedem dni.

22. W wyniku postępowania stwierdzono, że zaistniał przypadek znęcania się nad skarżącym. Jednakże skala znęcania się nie była duża i miała głównie charakter psychologiczny. Dyrektor Aresztu Śledczego nałożył na P.O. karę dyscyplinarną w postaci 1-miesięcznego zakazu robienia zakupów w kantynie aresztu śledczego. T.G. został poddany karze dyscyplinarnej w postaci 3-miesięcznego zakazu otrzymywania paczek żywnościowych.

C. Oskarżenie publiczne

23. W dniu 10 września 2007 r. skarżący złożył w Prokuraturze Rejonowej Warszawa-Mokotów zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, twierdząc, że współosadzeni znęcali się nad nim.

24. W dniu 28 września 2007 r., w wyniku ustaleń wewnętrznego dochodzenia, Dyrektor Aresztu Śledczego złożył w tej samej Prokuraturze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa znęcania się.

25. W dniu 1 października 2007 r. Prokuratura Rejonowa Warszawa-Mokotów powierzyła prowadzenie postępowania Komendzie Rejonowej Policji Warszawa II (sprawa nr 1 Ds 907/07/V). W dniu 31 października 2007 r. policja wszczęła dochodzenie w sprawie znęcania się nad osobą prawnie pozbawioną wolności (art. 247 § 1 Kodeksu karnego). O wszczęciu dochodzenia skarżącego nie poinformowano. W dniu 20 stycznia 2008 r. złożył on w tej sprawie zażalenie do prokuratora nadrzędnego. Postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie potwierdził, że skarżącego nie poinformowano o żadnej decyzji Prokuratury Rejonowej odnośnie do złożonego przez niego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z dnia 10 września 2007 r.

26. W dniu 24 grudnia 2007 r. asesor Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów postanowił wszcząć śledztwo, w ramach pierwotnego dochodzenia, w sprawie znęcania się nad skarżącym oraz zmuszenia go do poddania się innej czynności seksualnej (odpowiednio art. 207 § 1 i art. 197 § 2 Kodeksu karnego). Powierzył on prowadzenie sprawy Rejonowej Komendzie Policji Warszawa II do dalszego prowadzenia, zawiadamiając o tym skarżącego.

27. W dniu 21 marca 2008 r. policja przesłuchała D.D., strażnika więziennego, który pełnił służbę w dniu 9 września 2007 r. Zeznał on, że żaden osadzony z celi nr 6 nie skarżył się na znęcanie się oraz że nie zauważył on nic niepokojącego na monitoringu wizyjnym.

28. A.S., osadzony w przedmiotowym czasie w jednej celi razem ze skarżącym, został przesłuchany przez policję w dniu 27 marca 2008 r. Zeznał on, że T.G., P.O. oraz J.C. znęcali się nad skarżącym. Przytrzymywali oni skarżącego, a J.C. przybliżył swojego penisa do głowy skarżącego. Według A.S. P.O. próbował również zgwałcić skarżącego przy pomocy kija od szczotki.

29. T.G. i P.O. zostali przesłuchani przez policję odpowiednio w dniach 27 i 28 marca 2008 r. Zeznali, że dokuczali skarżącemu, ponieważ ten się nie mył, miał śmieszne uszy i składał nieprzyzwoite propozycje T.G. Zaprzeczyli by znęcali się nad skarżącym.

30. W dniu 28 marca 2008 r. Komenda Rejonowa Policji Warszawa II umorzyła śledztwo w sprawie fizycznego i psychicznego znęcania się nad skarżącym, prawnie pozbawionym w tym czasie wolności (art. 247 § 1 Kodeksu karnego). Uznano, że brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego. Uzasadnienie umorzenia brzmi następująco:

" W trakcie śledztwa przeprowadzonego w powyższej sprawie, dotyczącej przestępstwa z artykułu 247 § 1 Kodeksu karnego, przesłuchano świadków zdarzenia, tj. A.S. oraz pracowników Aresztu Śledczego na okoliczność zdarzeń zarzucanych przez M.C. [skarżący]. P.O. oraz T.G. również zostali przesłuchani w charakterze świadków i odnieśli się do kwestii zarzucanych przez M.C. [skarżący] w jego skardze; zaprzeczyli oni jednak by mieli znęcać się nad wyżej wymienionym. Podjęto również szereg innych czynności; nie przyniosły one jednak danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego..."

31. W dniu 31 marca 2008 r. asesor Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów zatwierdził decyzję o umorzeniu postępowania.

32. Skarżący wniósł zażalenie do Sądu Rejonowego. Twierdził, że prokurator nie uwzględnił dowodów wskazujących na znęcanie się nad nim, a mianowicie ustaleń dochodzenia przeprowadzonego przez Dyrektora Aresztu Śledczego, zeznań bezpośredniego świadka zdarzenia A.S. oraz jego obrażeń. Wskazał przy tym, że prokurator nie zbadał dowodów w postaci nagrań z monitoringu. W uzupełnieniu złożonego odwołania skarżący stwierdził, że powodem znęcania się nad nim był fakt, iż został on oskarżony o przestępstwo seksualne wobec małoletniego. Zaprzeczył również, by składał nieprzyzwoite propozycje T.G.

33. W dniu 22 października 2008 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa utrzymał w mocy decyzję o umorzeniu postępowania. Sąd potwierdził ustalenia prokuratury, wskazujące na brak wystarczających danych uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 247 § 1 Kodeksu karnego. Niezależnie od powodów umorzenia, sąd stwierdził, że zarzucane czyny nie noszą znamion znęcania się w rozumieniu art. 247 § 1 Kodeksu karnego, ponieważ przepis ten zakłada istnienie szeregu powtarzających się aktów, powodujących znaczny ból fizyczny i cierpienia moralne ofiary.

34. Sąd uznał, że zarzucane traktowanie skarżącego w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. nie trwało długo i nie miało charakteru ciągłego. Ponadto nie stwierdzono u niego żadnych poważnych obrażeń ciała, za wyjątkiem siniaków, kwalifikujących się do objęcia przepisem art. 157 § 2 Kodeksu karnego, a działania sprawców ograniczały się do poniżania skarżącego. Tego rodzaju czyny stanowią przestępstwa podlegające ściganiu z oskarżenia prywatnego, określone w art. 217 § 1 Kodeksu karnego (naruszenie nietykalności cielesnej) lub w art. 157 § 2 Kodeksu karnego (spowodowanie lekkich obrażeń ciała), nie można ich jednak zakwalifikować jako znęcanie się. I wreszcie sąd stwierdził, że sprawcy zostali ukarani dyscyplinarnie, a skarżący może wnieść przeciwko nim prywatny akt oskarżenia. Postanowienie sądu zostało doręczone adwokatowi skarżącego w dniu 31 października 2008 r.

35. W styczniu 2009 r. skarżący wniósł skargę, zarzucając funkcjonariuszom penitencjarnym popełnienie czynu zabronionego w postaci niedopełnienia swoich obowiązków, tj. czyn z art. 231 Kodeksu karnego. W dniu 29 stycznia 2009 r. skarżący został przesłuchany przez Prokuraturę Rejonową Warszawa-Mokotów. Tego samego dnia prokurator odmówił wszczęcia postępowania w tej sprawie.

36. W następstwie zawiadomienia pozwanego Rządu o wniesionej skardze, dnia 3 października 2011 r. prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa-Mokotów wznowił postępowanie karne. Prokurator uwzględnił przy tym ustalenia poczynione w postępowaniu cywilnym, wszczętym przez skarżącego przeciwko Skarbowi Państwa i sprawcom znęcania się (patrz akapity 45-48 poniżej).

37. W dniu 6 kwietnia 2012 r. prokurator postawił P.O. i T.G. zarzut popełnienia przestępstwa z art. 247 § 1 Kodeksu karnego przez to, że w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. znęcali się fizycznie i psychicznie nad skarżącym.

38. W dniu 29 czerwca 2012 r. prokurator Prokuratury Rejonowej umorzył postępowanie przeciwko sprawcom zarzucanego znęcania się nad skarżącym, powołując się na zasadę *ne bis in idem*, tj. fakt, że postępowanie karne dotyczące tych samych czynów, prowadzone przeciwko tym samym osobom zostało już prawomocnie zakończone (art. 17 § 1 pkt 7) Kodeksu postępowania karnego). Prokurator powołał się przy tym na decyzję Sądu Rejonowego dla Warszawy-Mokotowa z dnia 4 listopada 2010 r., prawomocnie kończącą postępowanie przeciwko P.O. i T.G., wszczęte na podstawie prywatnego aktu oskarżenia wniesionego przez skarżącego (patrz akapit 43 poniżej).

39. Prokurator stwierdził ponadto, że pracownicy aresztu śledczego nie popełnili czynu zabronionego odnośnie do zarzucanych im zaniedbań przy nadzorowaniu osadzonych w przedmiotowej celi. Zauważył przy tym, że chociaż cela była wyposażona w kamery monitoringu, to jednak żadnych nagrań nie zarejestrowano. Ponadto, zarzucane znęcanie się nad skarżącym obejmowało kilka pojedynczych aktów, które miały miejsce w okresie krótszym niż cztery dni. Prokurator odnotował również, że skarżący poinformował strażnika o znęcaniu nad nim dopiero czwartego dnia (10 września 2007 r.). Natychmiast po tym skarżącego przeniesiono do innej celi, zapewniając mu opiekę medyczną. Prokurator stwierdził, że w przedmiotowym czasie pracownicy aresztu śledczego nie mieli podstaw by sądzić, że skarżący jest obiektem przemocy fizycznej lub psychicznej, ponieważ ani sam skarżący ani inni osadzeni nie zgłosili im takiego faktu. Na tej podstawie, również w tej części prokurator umorzył postępowanie. Pełnomocnik skarżącego odwołał się od tej decyzji.

40. W dniu 17 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa utrzymał w mocy postanowienie prokuratury. Kolejnego odwołania od tej decyzji nie wniesiono.

D. Oskarżenie prywatne

41. W dniu 12 stycznia 2009 r. skarżący wniósł do Sądu Rejonowego Warszawa-Mokotów prywatny akt oskarżenia przeciwko P.O. i T.G.. Zarzucił im, że w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. znęcali się nad nim fizycznie i psychicznie. Skarżący postawił im zarzut naruszenia jego nietykalności cielesnej – z art. 217 § 1 Kodeksu karnego oraz spowodowania u niego obrażeń ciała – z art. 157 § 2 Kodeksu karnego. Sąd przydzielił skarżącemu pełnomocnika z urzędu.

42. W dniu 24 kwietnia 2009 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa umorzył postępowanie przeciwko P.O. i T.G., powołując się na zasadę *ne bis in idem* (art. 17 § 1 pkt 7) Kodeksu postępowania karnego). Sąd uznał, że odmienna klasyfikacja prawna tych samych czynów przyjęta przez prokuratora i oskarżyciela prywatnego jest bez znaczenia w przypadku umorzenia wynikającego z braku wystarczających dowodów popełnienia czynu zabronionego. Postanowienie to zostało uchylone w postępowaniu odwoławczym. W dwóch kolejnych decyzjach Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa umorzył postępowanie z oskarżenia prywatnego – odpowiednio z uwagi na upływ terminu przedawnienia oraz na podstawie zasady *ne bis in idem*. Te dwie decyzje zostały uchylone na skutek odwołania.

43. W ostatnim, czwartym z kolei, postanowieniu z dnia 4 listopada 2010 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa umorzył postępowanie z uwagi na upływ terminu przedawnienia (art. 17 § 1 pkt 6 Kodeksu postępowania karnego). W

dniu 22 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał w mocy postanowienie Sądu Rejonowego o umorzeniu postępowania na tej podstawie.

E. Postępowanie cywilne dotyczące zarzutów skarżącego o znęcanie się

44. Odnośnie do zarzutu znęcania się, skarżący wystąpił z powództwem cywilnym przeciwko Skarbowi Państwa (odpowiedniemu aresztowi śledczemu) oraz dwóm wskazanym przez niego sprawcom.

45. W maju 2009 r. skarżący wystąpił z powództwem cywilnym przeciwko Skarbowi Państwa z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych (zdrowia, prywatności, nietykalności osobistej i godności) na podstawie art. 24 i 448 Kodeksu cywilnego. Domagał się między innymi kwoty 80 000 PLN (20 000 EUR) tytułem zadośćuczynienia, twierdząc że strona pozwana nie zapewniła mu bezpieczeństwa w okresie osadzenia.

46. Sprawę rozpoznawał Sąd Okręgowy w Warszawie, który ustalił następujące fakty. Skarżący został tymczasowo aresztowany w dniu 9 stycznia 2007 r. W sierpniu 2007 r. został umieszczony w Areszcie Śledczym Warszawa-Mokotów w celu poddania go obserwacji psychiatrycznej. Z pewnym opóźnieniem skarżący został umieszczony w 9-osobowej celi na oddziale psychiatrii sądowej Aresztu Śledczego. Była to tak zwana "cela obserwacyjna", przeznaczona dla osadzonych, nowoprzybyłych na oddział psychiatrii, objętych szczególnym nadzorem. Cella ta znajdowała się naprzeciwko pokoju pielęgniarek i wyposażona była w kamery monitoringu wizyjnego, umożliwiające strażnikom obserwowanie sytuacji wewnątrz celi. Sytuacja w celi pozostawała normalna do czasu przybycia osadzonego P.O. Od tej chwili P.O., razem z osadzonym T.G., zaczęli znęcać się nad skarżącym. Oblewali go zimną wodą, bili kijem od szczotki oraz uderzali po twarzy mopem, powodując powstanie siniaków, krwiaków i zadrapań. P.O. i T.G. powiedzieli skarżącemu, że osoba jego pokroju nie ma żadnych praw, kazali mu czyścić celę, siedzieć w kącie i wykonywać ich polecenia. Wylewali wodę na łóżko skarżącego, na jego koc, a na lewym ramieniu wytatuowali mu kropkę. Ponadto, P.O. i T.G., przytrzymując skarżącego za ręce i wykorzystując upośledzenie umysłowe innego więźnia (J.C.), kazali temu ostatniemu obnażyć swojego penisa tuż przed twarzą skazanego i usiłowali zmusić skarżącego do seksu oralnego. Zdarzenia te rozpoczęły się w piątek 7 września 2007 r. i trwały do poniedziałku 10 września 2007 r. W trakcie przeprowadzanych w tym okresie obchodów skarżący domagał się pilnej rozmowy na osobności zarówno z lekarzem dyżurnym, jak i dyżurnym oddziałowym. Lekarz dyżurny odmówił rozmowy ze skarżącym, radząc mu zgłoszenie się do lekarza w poniedziałek. Strażnik również odmówił rozmowy ze skarżącym. W poniedziałek rano inny więzień z tej samej celi, A.S., zrelacjonował lekarzowi zdarzenia z ostatniego weekendu. Skarżący został natychmiast wezwany do lekarza i opowiedział mu przebieg zdarzeń. Następnie skarżący został szybko przeniesiony do innej 3-osobowej celi, zajmowanej przez dwóch osadzonych, oskarżonych o popełnienie przestępstw o charakterze podobnym do czynów skarżącego.

47. W dniu 3 marca 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok w tej sprawie. Sąd uznał, że dobra osobiste skarżącego zostały naruszone. Skarb Państwa nie kwestionował tego faktu, twierdził jednak, że przeprowadzone wewnętrzne postępowanie nie wykazało żadnych uchybień ze strony strażników więziennych i personelu medycznego oraz że skarżący nie informował o zdarzeniach natychmiast. Sąd uznał, że każda osoba przebywająca w zakładzie karnym lub areszcie śledczym powinna być traktowana z poszanowaniem jej godności. Tymczasem w sprawie skarżącego naruszono jego godność poprzez umożliwienie współosadzonym poddania go poniżającemu traktowaniu przez okres trzech dni, przy biernej postawie strażników. Zdarzenia te miały miejsce pomimo faktu, że skarżący został umieszczony w "celi obserwacyjnej", przeznaczonej do monitorowania niewłaściwych zachowań osadzonych i reagowania na nie. W tych okolicznościach Skarb Państwa jest odpowiedzialny za naruszenie dóbr osobistych skarżącego w wyniku zaniedbania ze strony pracowników aresztu śledczego, ponieważ pomimo monitoringu w celi, prośb skarżącego o rozmowę na osobności, jego mokrego łóżka oraz obrażeń zewnętrznych żaden ze strażników ani członków personelu medycznego nie zareagował odpowiednio. Sąd uznał za nieudowodnione twierdzenie Skarbu Państwa, że skarżący nie poinformował personelu o znęcaniu się nad nim. Skarb Państwa miał obowiązek zapewnić skarżącemu bezpieczeństwo w celi, zwłaszcza że dysponował odpowiednimi narzędziami ku temu, takimi jak kamery monitoringu.

48. Odnośnie do roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie z tytułu szkody niemajątkowej, są uznał je za wygórowane i nieproporcjonalne do stopnia naruszenia jego dóbr osobistych. Sąd zauważył, że przyznanie zadośćuczynienia z tytułu szkody niemajątkowej powinno z jednej strony stanowić znaczące obciążenie dla osoby odpowiedzialnej za naruszenie i dawać satysfakcję występującemu z roszczeniem, z drugiej jednak strony nie może prowadzić do znaczącego wzbogacenia się tego ostatniego. Zdaniem sądu przyznanie pełnej kwoty żądanej przez skarżącego prowadziłoby do jego znaczącego wzbogacenia się, uwzględnivszy jego dotychczasowe osiągnięcia osobiste i zawodowe. Sąd przyznał skarżącemu kwotę 3 000 PLN (750 EUR), uznając ją za adekwatną, przy uwzględnieniu między innymi rozmiaru doznanej szkody, okresu znęcania, osobistej sytuacji skarżącego itp. Sąd zauważył przy tym, że skarżący twierdził, iż jego psychika doznała uszczerbku, twierdzenia tego jednak nie poparł dowodami.

49. Pełnomocnik skarżącego wniósł apelację, dążąc do uzyskania wyższej kwoty. Argumentował, że 3 000 PLN nie jest dla skarżącego kwotą znaczącą. W dniu 12 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał w mocy wyrok sądu pierwszej instancji. Wyrok ten nie był już przedmiotem kolejnej apelacji.

50. W procesie cywilnym przeciwko pierwszemu z oskarżanych sprawców znęcania się (T.G.) strony zawarły ugodę. Zgodnie z warunkami ugody T.G. zgodził się wypłacić skarżącemu kwotę 1 250 PLN (około 300 EUR).

51. W sprawie cywilnej przeciwko drugiemu z oskarżanych sprawców znęcania się (P.O.) sądy uznały powództwo skarżącego. W dniu 17 lipca 2012 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa uznał, że P.O. naruszył dobra osobiste skarżącego (jego godność, zdrowie oraz nietykalność osobistą) i przyznał mu kwotę 2 500 PLN (600 EUR) tytułem zadośćuczynienia. W dniu 20 marca 2013 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał w mocy ten wyrok, w następstwie czego stał się on prawomocny.

F. Warunki osadzenia skarżącego

52. W dniu 8 stycznia 2007 r. skarżący został osadzony w Areszcie Śledczym Warszawa-Białoleka. Dnia 24 sierpnia 2007 r. przyjęto go do Aresztu Śledczego Warszawa-Mokotów w celu poddania obserwacji psychiatrycznej. W dniu 24 października 2007 r. powrócił do Aresztu Śledczego Warszawa-Białoleka. Następnie dnia 21 listopada 2007 r. został przeniesiony do Aresztu Śledczego Warszawa-Służewiec, a w dniu 1 października 2008 r. powrócił do Aresztu Śledczego Warszawa-Białoleka.

53. Zażaleniem z dnia 3 grudnia 2007 r. na postanowienie o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego, jego pełnomocnik poinformował sądy, że w dniu 12 sierpnia 2007 r. skarżący został zaatakowany przez strażnika więziennego w Areszcie Śledczym Warszawa-Białoleka. W dniu 28 grudnia 2007 r. Sąd Rejonowy w Warszawie wystąpił do prokuratury o przekazanie informacji o dalszym biegu powyższej skargi. Skarżący nie przekazał żadnych dodatkowych informacji na ten temat.

54. W dniu 25 lutego 2008 r. Sąd Rejonowy w Warszawie nie uwzględnił wniosku o uchylenie aresztu tymczasowego wobec skarżącego. Sąd zauważył, że w świetle informacji uzyskanych z Aresztu Śledczego Warszawa-Służewiec, dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania skarżącego nie pociąga za sobą zagrożenia dla jego życia i zdrowia.

55. W dniu 14 maja 2008 r. Sąd Rejonowy w Warszawie zwrócił się do Dyrektora Aresztu Śledczego Warszawa-Służewiec o przekazanie uwag, dotyczących zarzutów skarżącego odnośnie psychicznego i fizycznego znęcania się nad nim przez współosadzonych i personel więzienny, nieuzasadnionego nakładania kar dyscyplinarnych, w tym umieszczenia w celi izolacyjnej, odmowy umożliwienia mu rozmowy z psychologiem, a także braku wystarczających artykułów żywnościowych i środków higieny. Sąd zwrócił się do Dyrektora również o przekazanie informacji, czy skarżący został umieszczony w celi razem z osobami palącymi.

56. W dniu 6 czerwca 2008 r. Dyrektor udzielił odpowiedzi na zapytanie sądu. Stwierdził, że nad skarżącym nie znęcano się oraz że administracja Aresztu Śledczego podjęła niezbędne działania mające na celu zapewnienie mu bezpieczeństwa. W okresie pomiędzy 22 lutego a 28 maja 2008 r. skarżący był karany dyscyplinarnie za różnorakie naruszenia regulaminu więziennego, między innymi za odmowę wykonywania poleceń, ingerencję w wykonywanie

poleceń, odmowę spożywania posiłków, agresywne zachowanie oraz posiadanie tabletek. Skarżący odbył szereg konsultacji z psychologiem więziennym i psychiatrą. Otrzymywał, zgodnie z odpowiednimi przepisami, trzy posiłki dziennie oraz niezbędne środki higieny. Skarżący został umieszczony w celi dla niepalących; w przeszłości jednak przekazywał sprzeczne informacje odnośnie do umieszczenia go w celi dla palących.

57. W dniu 7 kwietnia 2008 r. Sąd Rejonowy w Warszawie przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 4 czerwca 2008 r. Uwzględniając informacje otrzymane z Aresztu Śledczego Warszawa-Służewiec, sąd stwierdził, że zakład był w stanie zapewnić skarżącemu bezpieczeństwo osobiste. Analogiczne stwierdzenia znalazły się w postanowieniach sądu z dnia 10 lipca i 8 sierpnia 2008 r.

58. W postanowieniu z dnia 2 lipca 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił jako bezpodstawne zarzuty skarżącego, dotyczące zagrożenia znęcaniem się nad nim ze strony współosadzonych w Areszcie Śledczym Warszawa-Służewiec. W postanowieniu z dnia 12 sierpnia 2008 r. Sąd Okręgowy zauważył, że w następstwie informacji o atakach na skarżącego ze strony innych osadzonych administracja aresztu śledczego, dla zapewnienia mu bezpieczeństwa, umieściła go w pojedynczej celi.

59. W dniu 10 lipca 2008 r. Sąd Rejonowy w Warszawie oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie go z aresztu w związku ze śmiercią dziadka. W dniu 12 sierpnia 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał tę decyzję w mocy.

60. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący złożył do Sądu Rejonowego w Warszawie skargę podnosząc, że w grudniu 2008 r. do jego domku letniskowego było włamanie. W dniu 15 stycznia 2009 r. sąd zwrócił się do Komisariatu Policji w Wawrze o weryfikację informacji skarżącego.

61. W raporcie z lutego 2009 r. dotyczącym skarżącego, Dyrektor Aresztu Śledczego Warszawa-Białołęka stwierdził, że osadzeni umieszczani w jednej celi ze skarżącym powinni być starannie dobierani z uwagi na charakter popełnionego przez skarżącego przestępstwa.

62. W dniu 26 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w Warszawie odmówił zwolnienia skarżącego w celu sprawowania opieki nad jego chorą babcią. W dniu 11 marca 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie utrzymał tę decyzję w mocy.

63. W maju 2009 r. skarżący złożył skargę na warunki panujące w Areszcie Śledczym Warszawa-Białołęka, w tym na brak zajęć edukacyjnych i sportowych, niemożność uczestnictwa w nabożeństwach, brak środków higieny i ciepłej wody w celi, przerwy w dostawach prądu oraz wspólne łaźnie. W dniu 25 maja 2009 r. Dyrektor Aresztu Śledczego poinformował Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi, że jego zarzuty były nieuzasadnione. Skarżący posiadał regularny dostęp do różnorodnych zajęć oraz nabożeństw. Zakłady penitencjarne nie mają obowiązku zapewniania ciepłej wody w celach. Przerwy w dostawach prądu zarządzane są przez Inspektorat Służby Więziennej w celach oszczędnościowych.

64. W odpowiedzi na pozostałe cztery skargi wniesione przez skarżącego, Dyrektor poinformował go, że warunki panujące w jego celi są właściwe i zgodne z odpowiednimi przepisami. Jeżeli chodzi o umieszczenie go w celi razem z palącymi, to sam skarżący był niekonsekwentny w kwestii swoich preferencji: cela dla palących czy dla niepalących. Odnośnie do rewizji osobistej z rozbieraniem do naga skarżącego i współosadzonych w dniu 27 kwietnia 2009 r., Dyrektor poinformował skarżącego, że została ona przeprowadzona zgodnie z prawem i należyтым poszanowaniem godności osadzonych. W dniu 21 lipca 2009 r. Okręgowy Inspektorat w Warszawie podtrzymał ustalenia Dyrektora.

65. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący wystąpił do sądu o udzielenie mu przepustki z zakładu karnego w celu zaopiekowania się chorą babcią, będącą jego jedynym krewnym. Powołał się również na konieczność leczenia epilepsji, na którą cierpiał. W dniu 14 sierpnia 2009 r. Sąd Okręgowy Warszawa Praga, uwzględniając sprawozdanie swojego urzędnika, oddalił prośbę skarżącego. Stwierdził, że jego babcia znajdowała się pod stałą opieką lekarską, miała dostęp do świadczeń socjalnych, tak więc pomoc skarżącego nie była konieczna. Sąd nadto uznał, że chorobę skarżącego można leczyć w warunkach więziennych. W dniu 6 października 2009 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał tę decyzję w mocy.

66. W dniu 21 grudnia 2009 r. skarżący złożył skargę do Dyrektora Aresztu Śledczego Warszawa-Białoleka w sprawie, między innymi, jakości opieki medycznej zapewnianej w warunkach więziennych. W dniu 21 stycznia 2010 r. Dyrektor nie uwzględnił jego skargi. Stwierdził, że skarżący miał regularne wizyty lekarskie. Na prośbę skarżącego wykonano u niego test na obecność HIV. Skarżącego leczono na epilepsję, a jego stan był stabilny. W lutym 2009 r. wykonano u niego badanie elektroencefalografii; z uwagi na stabilny stan pacjenta nie było konieczności wykonywania kolejnego badania tego typu.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

A. Kodeks karny wykonawczy

67. Artykuł 108 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego stanowi, że:

“Administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary”.

Analogiczny obowiązek istnieje w odniesieniu do osób tymczasowo aresztowanych (porównaj art. 209 Kodeksu karnego wykonawczego).

B. Kodeks karny

68. Artykuł 247 ust 1 Kodeksu karnego stanowi co następuje:

“Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą prawnie pozbawioną wolności, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat”

III. WŁAŚCIWE INSTRUMENTY PRAWNE RADY EUROPY

A. Europejskie Reguły Więzienne

69. Zalecenia Rec(2006)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych w odpowiednich fragmentach przewidują co następuje:

Przydział i zakwaterowanie

“17.2 Przydział uwzględnia także wymogi trwającego postępowania karnego, bezpieczeństwa osobistego, bezpieczeństwa instytucjonalnego oraz potrzebę poddania więźniów odpowiedniemu rygorowi.

18.6 Więźniowie mogą dzielić celę, tylko wtedy gdy jest ona do tego przystosowana oraz jeśli są zdolni do przebywania ze sobą.

18.8 Przy podejmowaniu decyzji o rozmieszczeniu więźniów w określonych więzieniach lub ich oddziałach bierze się pod uwagę potrzebę osadzania:

- a. aresztowanych oddzielnie od skazanych;
- b. mężczyzn oddzielnie od kobiet; oraz
- c. młodocianych oddzielnie od starszych więźniów.

Bezpieczeństwo osobiste

52.1 Niezwłocznie po przyjęciu więźniowie poddawani są ocenie czy stwarzają ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa osobistego dla innych więźniów, personelu zakładu karnego lub innych osób w nim pracujących albo go odwiedzających lub czy występuje groźba samouszkodzenia.

52.2 Obowiązują procedury, które zapewniają bezpieczeństwo osobiste więźniów, personelu więzienia i wszystkich odwiedzających, oraz redukują do minimum ryzyko przemocy i innych zdarzeń mogących zagrozić bezpieczeństwu.

52.4 Więźniom zapewnia się możliwość skontaktowania się z personelem o każdej porze, także w nocy.”

B. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom (“CPT”)

70. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (“CPT”), w swoim jedenastym Sprawozdaniu Ogólnym z działalności CPT [CPT/Inf (2001) 16] stwierdził co następuje w kwestii przemocy wśród osadzonych:

“Przemoc wśród osadzonych

27. Obowiązek pieczy nad osadzonymi spoczywający na strażnikach obejmuje odpowiedzialność za ich ochronę przed innymi współosadzonymi, którzy mogą wyrządzić im krzywdę. W istocie incydenty z użyciem przemocy wśród osadzonych są zjawiskiem regularnym we wszystkich systemach penitencjarnych; łączą się one z szeroką gamą zachowań, od subtelnych form dokuczania do jawnego zastraszania i poważnych ataków fizycznych.

(...)

Sz szczególnie wysokie ryzyko napaści ze strony współosadzonych ponoszą osoby podejrzane lub skazane za przestępstwa seksualne. Zapobieganie tego typu zjawiskom jest zawsze trudnym wyzwaniem. ...”

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA MATERIALNYCH ASPEKTÓW ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

71. Skarżący zarzucił, że w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. współosadzeni w Areszcie Śledczym Warszawa-Mokotów znęcali się nad nim fizycznie i psychicznie, a administracja nie zapewniła mu bezpieczeństwa osobistego. Nie powoływał się przy tym na żaden z przepisów Konwencji. Zdaniem Trybunału, skargę tę należy rozpatrywać w kontekście Artykułu 3 Konwencji, który brzmi następująco:

“Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

A. Status skarżącego jako ofiary

1. Stanowisko Rządu

72. Rząd twierdził, że skarżący nie mógł w dalszym ciągu utrzymywać, iż jest ofiarą naruszenia Artykułu 3. Zdaniem Rządu stosowne wymogi orzecznictwa, dotyczące utraty statusu ofiary zostały w przypadku skarżącego spełnione, a zatem jego status jako ofiary został skutecznie zniesiony w wyniku krajowego postępowania cywilnego. Skarżący przestał być ofiarą na skutek decyzji sądów krajowych, które potwierdziły naruszenie jego dóbr osobistych, przyznając mu przy tym odpowiednie zadośćuczynienie. Rząd w pierwszej kolejności powołał się na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2010 r., w którym sąd w sposób wyraźny stwierdził naruszenie dóbr osobistych skarżącego, uznając że znęcanie się nad skarżącym było skutkiem zaniedbań ze strony personelu więziennego. Rząd sugerował, że kwota przyznana skarżącemu była adekwatna do okoliczności sprawy. Dalej Rząd powołał się na wynik dwóch spraw cywilnych przeciwko P.O. i T.G.

73. Zdaniem Rządu wyniki postępowania cywilnego stanowiły wystarczające zadośćuczynienie dla skarżącego. Pomimo umorzenia postępowania karnego ze względów proceduralnych, sądy cywilne potwierdziły naruszenie dóbr osobistych skarżącego i odpowiednio je naprawiły. Odnośnie do kwoty zadośćuczynienia przyznanego skarżącemu w postępowaniu przeciwko Skarbowi Państwa Rząd wskazał, że przyznanej kwoty 3 000 PLN nie można uznać za nieadekwatną w porównaniu do roszczeń skarżącego wobec bezpośrednich sprawców, zważywszy

że odpowiedzialność Skarbu Państwa miała jedynie charakter pośredni. Swoje roszczenie wobec T.G. i P.O. skarżący wycenił na 3 750 PLN, tak więc żądanej od Skarbu Państwa kwoty 80 000 PLN nie można uznać za rozsądną.

74. Rząd przyznał, że kwoty zasądzone przez Trybunał w sprawach o naruszenie Artykułu 3 były często wyższe, podkreślał jednak przy tym, że szkoda poniesiona przez skarżącego została wyrządzona przez osoby prywatne, a nie przez władze. Dlatego też sprawę skarżącego należy odróżnić od spraw Gäfgen p-ko Niemcom [Wielka Izba], Shilbergs p-ko Rosji, oraz Ciorap p-ko Mołdowie (nr 2), które dotyczyły znęcania się ze strony funkcjonariuszy Państwa, podczas gdy przedmiotowa sprawa dotyczyła przede wszystkim współosadzonych.

75. Rząd stwierdził w konkluzji, że skarga jest niedopuszczalna *ratione personae*, ponieważ skarżący utracił status ofiary w rozumieniu Artykułu 34 Konwencji.

2. Stanowisko skarżącego

76. Skarżący zakwestionował pogląd Rządu, że w wyniku wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie utracił on status ofiary. Podkreślił przy tym, że niemożliwe jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy utracił on swój początkowy status ofiary naruszenia Artykułu 3 Konwencji bez uprzedniego ustalenia sposobu, w jaki sprawa skarżącego była traktowana przez władze w kontekście ich pozytywnych zobowiązań, wynikających z Artykułu 3 (porównaj sprawa Gäfgen p-ko Niemcom [GC], § 116). Zdaniem skarżącego pozytywne zobowiązania władz nie były wykonywane. Braków w dochodzeniu nie naprawiono ani w trakcie postępowania prowadzonego z oskarżenia prywatnego ani w postępowaniach cywilnych przeciwko Skarbowi Państwa oraz przeciwko P.O. i T.G. Dlatego też skarżący nadal mógł twierdzić, że jest ofiarą zarzucanego naruszenia. Za niezrozumiałe uznał, że w postępowaniu z oskarżenia prywatnego Sąd Okręgowy w Warszawie czterokrotnie uchylał decyzje sądu niższej instancji, a sąd niższej instancji uznał w końcu, że czyn z oskarżenia prywatnego uległ przedawnieniu.

77. Skarżący twierdził, że kwota rekompensaty przyznana przez Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 3 marca 2010 r. nie stanowiła odpowiedniego zadośćuczynienia. Twierdził nadto, że jedynie szybkie i skuteczne dochodzenie spełniłoby wymogi Artykułów 3 i 13. Ponadto wynik postępowań karnego i cywilnego w jego sprawie nie stanowił dla osób, których dotyczyły wystarczająco skutecznego czynnika odstrasżającego.

3. Ocena Trybunału

78. W przedmiotowej sprawie, zdaniem Trybunału, kwestia tego, czy zadośćuczynienie przyznane przez sądy krajowe było na tyle wystarczające, że skarżący nie może już nadal uważać się za ofiarę naruszenia materialnego aspektu Artykułu 3 jest nierozdzielnie związana z meritem skargi. Dlatego też Trybunał łączy wstępne zastrzeżenie Rządu z meritem sprawy, by w pierwszej kolejności ustalić czy, oraz w jakim zakresie, prawa skarżącego wynikające z materialnego aspektu Artykułu 3 zostały naruszone (patrz Ciorap p-ko Mołdowie (nr 2), nr 7481/06, § 19, 20 lipca 2010).

B. Meritum skargi

1. Stanowisko skarżącego

79. Skarżący twierdził, że stał się obiektem nieludzkiego i poniżającego traktowania, z naruszeniem Artykułu 3. Dokumentacja lekarska oraz zeznania świadków wskazują, że był on traktowany w sposób zabroniony przez Artykuł 3. Znęcanie się nad nim było dokonywane z premedytacją przez ponad trzy dni, skutkowało obrażeniami ciała i poważnym cierpieniem psychicznym. Skarżący był w samobójczym nastroju i doznawał pozbawienia poczucia bezpieczeństwa osobistego. Jego prośby i wołania o pomoc pozostawały bez odpowiedzi. Lekarz dyżurny, w odpowiedzi na prośbę skarżącego, poinformował go by ten zaczekał do poniedziałku. Celem działania współosadzonych, akceptowanego przez administrację więzienną, było zastraszenie skarżącego. Współosadzeni grozili mu śmiercią. Strażnicy więzienni i lekarze nie wypełnili swojego obowiązku sprawowania nadzoru. Skarżący

czuł się bezradny, wiedząc, że cela jest monitorowana, ale strażnicy nie reagują na fakt znęcania się nad nim przez współosadzonych.

80. Skarżący twierdził, że władze więzienne nie podjęły wszystkich, w rozsądnym zakresie oczekiwanych działań, mających na celu ochronę jego osoby, zważywszy fakt, że był on oskarżony o seksualne wykorzystanie małoletniego. Władze miały obowiązek – którego nie wypełniły – tak zorganizować system penitencjarny, aby zagwarantować osadzonym poszanowanie ich godności. Skarżący twierdził, że z uwagi na charakter postawionego mu zarzutu, między współosadzonymi a administracją więzienną istniała zmowa milczenia, usprawiedliwiająca użycie przemocy wobec więźniów kategorii takiej jak on. Władze mogły być przewidzieć, że postawione skarżącemu zarzuty wpłyną na zachowanie innych współosadzonych wobec niego i uczynią koniecznymi umieszczenie skarżącego pod ścisłym nadzorem. Zamiast tego, władze umieściły go w jednej celi razem z ośmioma innymi osadzonymi, w tym więźniami niebezpiecznymi, takimi jak T.G. (wcześniej trzykrotnie skazany). Strażnicy nie sprawdzili sytuacji panującej w celi skarżącego. Zlekceważyli jego wołania o pomoc i nie przyszli mu z pomocą. Lekarz dyżurny nie chciał rozmawiać ze skarżącym, radząc mu by zaczął do poniedziałku.

2. Stanowisko Rządu

81. Rząd nie przedstawił swojego stanowiska odnośnie do meritum przedmiotowej skargi.

3. Uwagi strony trzeciej

82. Helsińska Fundacja Praw Człowieka podkreśliła, że istnieją pewne kategorie więźniów, w tym skazani za wyrządzenie krzywdy dziecku, którzy w szczególnym stopniu narażeni są na przemoc ze strony współosadzonych. Władze mają generalny obowiązek zagwarantować humanitarne traktowanie i poszanowanie godności wszystkich osób pozbawionych wolności. Fundacja powołała się na międzynarodowe standardy dotyczące bezpieczeństwa osobistego więźniów, takie jak Europejskie Reguły Więzienne oraz standardy wypracowane przez Europejski Komitet w Sprawie Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu ("CPT"). Według CPT kluczowym elementem zarządzania relacjami pomiędzy więźniami jest ich staranna ocena, klasyfikacja oraz przydział poszczególnych więźniów w ramach całej populacji do konkretnych cel.

83. Polskie prawo zawiera przepisy mające na celu zapewnienie więźniom osobistego bezpieczeństwa. Kodeks karny wykonawczy przewiduje, że administracja więzienna powinna podejmować właściwe działania w celu zapewnienia osobistego bezpieczeństwa więźniów. Kodeks ten zawiera między innymi zasady klasyfikacji więźniów. Analogiczny obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa w zakładach karnych wyraźnie przewiduje Ustawa o Służbie Więziennej. Ponadto obowiązki związane z zapewnieniem bezpieczeństwa osobistego więźniów wchodzą w zakres nadzoru sprawowanego przez sędziego penitencjarnego. Fundacja Helsińska wskazała, że od dawna utrwaloną praktyką jest zapewnianie szczególnych środków bezpieczeństwa sprawcom przestępstw przeciwko wolności seksualnej małoletnich. Więźniów z tej kategorii oddziela się od pozostałych osadzonych i poddaje częstym kontrolom.

84. Strona trzecia zwróciła przy tym uwagę na fakt, że dla ochrony przed wykorzystaniem seksualnym i przemocą wśród więźniów w zakładach karnych przeszkodę stanowi zjawisko przeludnienia. Inną kwestią jest brak wiarygodnych danych dotyczących przypadków gwałtów i poważnego znęcania się ze strony współosadzonych. Uniemożliwia to Fundacji dokonanie oceny, czy istnieje systemowy problem braku należytej ochrony przed przemocą wśród osadzonych. Helsińska Fundacja przedstawiła stosowne dane statystyczne za okres 2006-2010, twierdząc przy tym, że nie oddają one faktycznej skali przemocy w populacji więziennej. Jedną z przyczyn może być niechętny stosunek osadzonych do zgłaszania przypadków przemocy administracji penitencjarnej. I wreszcie strona trzecia podkreśliła wagę proceduralnego obowiązku badania przypadków użycia przemocy wśród osadzonych, wynikającego z Artykułu 3 Konwencji.

4. Ocena Trybunału

(a) Ocena dotkliwości znęcania się

85. Skarżący podniósł, że charakter znęcania się, jakiego doświadczył kwalifikuje go do objęcia ochroną Artykułu 3 Konwencji. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że dla objęcia danego traktowania zakresem Artykułu 3 Konwencji, niezbędny jest pewien minimalny poziom dolegliwości. Ocena takiego minimum jest z natury rzeczy względna; zależy ona od wszystkich okoliczności danej sprawy, takich jak charakter i kontekst przedmiotowego traktowania lub karania, sposób i metoda jego przeprowadzenia, czas trwania, jego fizyczne i psychiczne skutki oraz, w pewnych przypadkach, płeć, wiek i stan zdrowia ofiary (patrz między innymi Soering p-ko Zjednoczonemu Królestwu, 7 lipca 1989, § 100, Seria A nr 161).

86. Fakty dotyczące znęcania się nad skarżącym przez współosadzonych zostały ustalone przez Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 3 marca 2010 r. (patrz akapit 46 powyżej). Sąd ustalił, że osadzeni P.O. i T.G. znęcali się nad skarżącym w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. Między innymi polewali skarżącego i jego pościel zimną wodą oraz uderzali go różnymi przedmiotami, powodując u niego siniaki, krwiaki i zadrapania. Nakłonili również innego osadzonego z zaburzeniami psychicznymi do obnażenia się i podjęcia próby zmuszenia skarżącego do uprawniania z nim seksu oralnego. W wyniku wewnętrznego dochodzenia przeprowadzonego w zakładzie karnym ustalono ponadto, że P.O. i T.G. grozili skarżącemu śmiercią (patrz akapit 17 powyżej). Skarżący twierdził również, że jego prześladowcy próbowali zgwałcić go przy pomocy kija od szczotki; faktu tego nie ustalono jednak z całkowitą pewnością. W każdym razie Trybunał stwierdza, że traktowanie, jakiego skarżący został poddany ze strony współosadzonych w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. było na tyle dolegliwe, że można je uznać za nieludzkie i poniżające, a więc naruszające gwarancje zawarte w Artykule 3 Konwencji. Pozostaje zatem ustalić, czy odpowiedzialność za znęcanie się, którego ofiarą stał się skarżący, można przypisać organom Państwa.

(b) Obowiązek ochrony skarżącego

87. Trybunał zauważa, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, spoczywający na Wysokich Układających się Stronach obowiązek zapewnienia każdej osobie podlegającej ich jurysdykcji praw i wolności określonych w Konwencji, wynikający z Artykułu 1 Konwencji w związku z Artykułem 3, wymaga podjęcia przez Państwo działań, mających na celu zagwarantowanie, aby osoby podlegające jego jurysdykcji nie stały się obiektem znęcania się nie tylko ze strony funkcjonariuszy Państwa, lecz także ze strony osób prywatnych (patrz Z. i Inni p-ko Zjednoczonemu Królestwu [Wielka Izba], nr 29392/95, § 73, ECHR 2001-V; J.L. p-ko Łotwie, nr 23893/06, § 64, 17 kwietnia 2012 oraz O’Keeffe p-ko Irlandii [Wielka Izba], nr 35810/09, § 144, ECHR 2014 (wyjątki)).

88. W przypadku więźniów Trybunał zawsze podkreślał, że Państwa muszą zapewnić osadzonym przebywanie w warunkach poszanowania ich godności ludzkiej, a sposoby i metody wykonywania środków prawnych nie mogą narażać ich na ból i cierpienie o stopniu wykraczającym poza nieuchronny poziom dolegliwości, wynikający z przebywania w zakładzie karnym, nadto, przy uwzględnieniu praktycznych wymogów stanu pozbawienia wolności, zdrowie i dobrostan osadzonych powinny być odpowiednio zabezpieczone (patrz Kudła p-ko Polsce [Wielka Izba], nr 30210/96, § 94, ECHR 2000–XI). Jednakże, zajmując takie stanowisko, Trybunał konsekwentnie interpretował ten obowiązek w sposób, który nie wymaga nakładania na władze państwowe niemożliwych do udźwignięcia lub nieproporcjonalnych ciężarów (patrz Pantea p-ko Rumunii, nr 33343/96, § 189, ECHR 2003–VI (wyjątki); Stasi p-ko Francji, nr 25001/07, § 78, 20 października 2011).

89. Mając na względzie absolutny charakter ochrony gwarantowanej na podstawie Artykułu 3 Konwencji i uznając jej zasadnicze znaczenie w systemie Konwencji, Trybunał wypracował test w odniesieniu do spraw dotyczących pozytywnego obowiązku Państwa, wynikającego z tego przepisu Konwencji. W szczególności Trybunał uznał, że aby skarżący mógł skutecznie podnosić naruszenie jego praw wynikających z Artykułu 3 wystarczy by wykazał, że władze nie podjęły wszystkich działań, jakich można by w rozsądnym zakresie od nich oczekiwać w celu zapobieżenia rzeczywistemu i bezpośredniemu zagrożeniu fizycznej integralności skarżącego, o jakim władze wiedziały lub powinny były wiedzieć. Odpowiedź na pytanie, czy władze wypełniły swój pozytywny obowiązek wynikający z Artykułu 3 będzie zależała od wszystkich okoliczności przedmiotowej sprawy (patrz Premininy p-ko Rosji, nr 44973/04, § 84, 10 lutego 2011). Zadaniem Trybunału jest zatem ustalenie, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy, władze wiedziały lub powinny były wiedzieć, że skarżący był narażony na znęcanie się ze strony współosadzonych P.O. i T.G., a jeżeli tak

– to czy administracja Aresztu Śledczego Warszawa-Mokotów, w ramach przysługujących jej uprawnień, podjęła możliwe w rozsądnym zakresie działania, mające na celu wyeliminowanie tego zagrożenia i ochronę skarżącego przed maltretowaniem. W tym kontekście Trybunał odwołuje się również do Zalecenia Rec(2006)2 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych wskazującego, że władze mają obowiązek wprowadzenia procedur zapewniających bezpieczeństwo osobiste więźniów i zmniejszających do minimum ryzyko przemocy i innych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu (patrz akapit 69 powyżej).

90. Trybunał podkreśla przy tym, że skarżący został oskarżony o seksualne wykorzystanie małoletniego i przywołuje argument interwenienta ubocznego, że należał on do grupy więźniów szczególnie narażonych na przemoc ze strony współosadzonych (patrz akapit 82 powyżej). Tezę tę wspiera Europejski Komitet w Sprawie Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu ("CPT"), który w swoim jedenastym Sprawozdaniu Ogólnym stwierdził, że "więźniowie podejrzani lub skazani za przestępstwa seksualne są szczególnie narażeni na ryzyko ataku ze strony innych więźniów."

91. W przedmiotowej sprawie skarżący pozwał Skarb Państwa, podnosząc, że podczas jego osadzenia pozwany nie zapewnił mu osobistego bezpieczeństwa. Sąd Okręgowy w Warszawie uznał powództwo skarżącego. Sąd stwierdził, że Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za zaniedbania ze strony pracowników aresztu śledczego, którzy nie zareagowali na trwające przez ponad trzy dni poniżające traktowanie skarżącego przez współosadzonych. Sąd wymienił szereg konkretnych niedociągnięć personelu więziennego. Tym bardziej, że zdarzenie miało miejsce pomimo podjęcia szczególnych działań, mających na celu monitorowanie sytuacji osadzonych podobnie jak skarżący osadzonych do "celi obserwacyjnej" na oddziale psychiatrii sądowej aresztu śledczego (patrz akapit 47 powyżej). Wyrok Sądu Okręgowego został utrzymany w mocy po rozpoznaniu apelacji.

92. Mając na względzie powyższe, w świetle zasady subsydiarności (patrz A. i Inni p-ko Zjednoczonemu Królestwu [Wielka Izba], nr 3455/05, § 174, ECHR 2009; Ciorap p-ko Mołdawii(nr 2), powołana wyżej, § 22), Trybunał stwierdza, że władze krajowe co do zasady potwierdziły naruszenie Artykułu 3 Konwencji w części dotyczącej pozytywnego obowiązku władz należytej ochrony fizycznej i psychicznej integralności i dobrostanu skarżącego (patrz Premininy, powołana wyżej, § 90). Zdaniem Trybunału dwa powództwa cywilne przeciwko bezpośrednim sprawcom znęcania się nad skarżącym nie mają bezpośredniego znaczenia dla kwestii odpowiedzialności Państwa z tytułu niezapobieżenia temu czynowi.

93. Jedyną kwestią, jaką należy rozstrzygnąć w związku z materialnym aspektem skargi na podstawie Artykułu 3, jest wysokość przyznanego przez władze zadośćuczynienia. Skarżący domagał się równowartości 20 000 EUR z tytułu szkody niemajątkowej. Jednakże Sąd Okręgowy przyznał mu równowartość 750 EUR, uznając tę kwotę za adekwatną w świetle, między innymi, zakresu poniesionej szkody, okresu znęcania się nad nim, sytuacji osobistej skarżącego oraz braku udowodnienia uszczerbku psychicznego. Trybunał ma pewne wątpliwości, czy przyznana przez Sąd Okręgowy kwota rzeczywiście stanowi znaczące obciążenie dla Skarbu Państwa. Jednakże, nawet uwzględniając szczególne okoliczności sprawy, kwota przyznana przez Sąd Okręgowy jest znacząco niższa od kwot przyznanych przez Trybunał w porównywalnych sprawach (patrz Premininy p-ko Rosji, powołana wyżej oraz J.L. p-ko Łotwie, nr 23893/06, 17 kwietnia 2012).

94. W świetle powyższego Trybunał stwierdza, że skarżący w dalszym ciągu może się uważać za ofiarę naruszenia materialnego aspektu Artykułu 3. A zatem Trybunał oddała wstępny sprzeciw Rządu, uznając skargę na podstawie Artykułu 3 w zakresie obowiązku zapobieżenia znęcaniu się nad skarżącym za dopuszczalną.

95. Trybunał stwierdza również, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 poprzez brak odpowiedniej ochrony ze strony władz fizycznej i psychicznej integralności oraz dobrostanu skarżącego odnośnie do zdarzeń, które miały miejsce w okresie pomiędzy 7 a 10 września 2007 r.

II. ZARZUT NARUSZENIA PROCEDURALNEGO ASPEKTU ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

96. Skarżący złożył zażalenie na postanowienie prokuratora o umorzeniu dochodzenia w sprawie znęcania się nad nim. W tym względzie stwierdził, że współosadzeni częściowo przyznali się do swoich czynów i zostali dyscyplinarnie ukarani przez władze penitencjarne. Skarżący nie powołał się przy tym na żaden z przepisów Konwencji. Trybunał stwierdza, że skarga ta podlega rozpatrzeniu na podstawie proceduralnego aspektu Artykułu 3. W swoich uwagach z dnia 6 lutego 2014 r. skarżący podniósł również zarzut naruszenia Artykułów 13 i 14 Konwencji.

A. Dopuszczalność

97. Trybunał stwierdza, że skarga na podstawie proceduralnego aspektu Artykułu 3 nie jest oczywiście bezpodstawną w rozumieniu Artykułu 35 § 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

98. Skargi na podstawie Artykułów 13 i 14 Konwencji zostały wniesione w dniu 6 lutego 2014 r., podczas gdy dochodzenie w przedmiotowej sprawie zostało zakończone najpóźniej w dniu 17 stycznia 2013 r. Wynika stąd, że skargi te zostały wniesione po terminie i muszą zostać oddalone zgodnie z Artykułem 35 ust.1 i 4 Konwencji.

B. Meritum skargi

1. Stanowisko skarżącego

99. Skarżący twierdził, że postępowanie w sprawie znęcania się nad nim naruszało wymogi Artykułu 3. Było ono nieskuteczne i obciążone licznymi opóźnieniami i zaniechaniami. W pierwszym dochodzeniu prokurator nie przesłuchał strażników, lekarzy więziennych, ani innych pracowników zakładu karnego. Nie przesłuchał też pięciu ze współosadzonych w jednej celi ze skarżącym, w tym J.C. Prokurator nie odniósł się też do kwestii monitoringu, który zdaniem skarżącego umożliwiał nagrywanie przebiegu zdarzeń w celi. W opinii skarżącego dochodzenie nie było prowadzone w sposób niezależny, a prokuratorowi nie zależało na wyjaśnieniu okoliczności znęcania się nad nim.

100. Prokuratura bezkrytycznie przyjęła oświadczenia P.O. i T.G. pomimo ich oczywistego interesu w rozstrzygnięciu sprawy. Skarżący zaprzeczył zarzutowi, że proponował akt seksualny T.G. Akty przemocy wobec skarżącego nie były przez władze traktowane poważnie. Skarżącemu uniemożliwiono czynne uczestnictwo w dochodzeniu, ponieważ prokurator nie informował go o podejmowanych czynnościach.

2. Stanowisko Rządu

101. Rząd wskazał, że wymóg efektywnego postępowania karnego jest obowiązkiem dotyczącym sposobu jego prowadzenia, a nie wyniku. Władze zobowiązane są podjąć wszelkie rozsądnie możliwe działania w celu ustalenia okoliczności danej sprawy i wskazania osób odpowiedzialnych. Sam fakt, że dochodzenie nie doprowadziło do stwierdzenia winy oskarżonych nie jest równoznaczny z jego nieskutecznością. Rząd stwierdził dalej, że z monitoringu celi nie powstały nagrania, a więc nie mogły być wykorzystane w postępowaniu w sprawie o znęcanie się nad skarżącym.

3. Ocena Trybunału

102. Trybunał przypomina wynikający z Artykułu 3 obowiązek władz przeprowadzenia efektywnego dochodzenia w reakcji na zgłoszenie przypadku znęcania się (patrz Assenov i Inni p-ko Bułgarii, 28 października 1998, § 102, Sprawozdania 1998-VIII oraz Labita p-ko Włochom [Wielka Izba], nr 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV). Ten rodzaj pozytywnego obowiązku nie może być ograniczany wyłącznie do przypadków znęcania się ze strony funkcjonariuszy Państwa (patrz M.C. p-ko Bułgarii nr 39272/98, § 151, 4 grudnia 2003, ECHR 2003-XII; Tautkus p-ko Litwie, nr 29474/09, § 59, 27 listopada 2012).

103. W sprawie O’Keeffe p-ko Irlandii Wielka Izba Trybunału potwierdziła, że Artykuł 3 przewiduje wymóg przeprowadzenia przez władze efektywnego dochodzenia w sprawie zarzucanego znęcania się przez osoby prywatne, które to dochodzenie co do zasady powinno doprowadzić do ustalenia stanu faktycznego w sprawie oraz wskazania

i ukarania osób odpowiedzialnych. Dochodzenie takie powinno być prowadzone w sposób niezależny, niezwłocznie i w rozsądnym terminie. Poszkodowanemu należy umożliwić efektywny w nim udział (patrz O'Keeffe p-ko Irlandii [Wielka Izba], nr 35810/09, § 172, ECHR 2014 (wyjątki)).

104. Wyżej wymienionych obowiązków nie należy jednak interpretować jako gwarancji ze Strony Państwa, że przypadki znęcania się nigdy nie będą miały miejsca lub że postępowanie karne koniecznie musi doprowadzić do sankcji (patrz Beganović p-ko Chorwacji, nr 46423/06, § 71, 25 czerwca 2009). Niemniej jednak Państwo jest odpowiedzialne za sytuację, w której wewnętrzny system prawny nie zapewnia skutecznej ochrony przed naruszeniem praw zapisanych w Artykule 3 (ibid.)

105. W przedmiotowej sprawie, mając na względzie między innymi wewnętrzny raport Dyrektora Aresztu Śledczego, skarżący zgłosił "sporne twierdzenie" o znęcaniu się nad nim w trakcie zdarzeń, które miały miejsce pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. Dlatego też władze miały obowiązek przeprowadzić dochodzenie w sprawie tych zdarzeń.

106. Trybunał zwraca uwagę, że zawiadomienie o przestępstwie dotyczące zarzutu znęcania skarżący wniósł w dniu 10 września 2007 r. W dniu 31 października 2007 r. Rejonowa Komenda Policji Warszawa II wszczęła dochodzenie w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa z artykułu 247 § 1 Kodeksu karnego (znęcanie się nad osobą prawnie pozbawioną wolności), nie informując jednak o tym skarżącego. Na podstawie materiałów przedstawionych przez skarżącego Trybunał stwierdza, że policja nie prowadziła aktywnego dochodzenia aż do końca marca 2008 r., tj. przez sześć miesięcy od zaistnienia przedmiotowych zdarzeń. Dopiero w dniu 21 marca 2008 r. policja odebrała zeznania od jednego ze strażników Aresztu Śledczego. W dniu 27 marca 2008 r. policja przesłuchała A.S., osadzonego, który był świadkiem znęcania się nad skarżącym oraz T.G., jednego z domniemanych sprawców. P.O., drugi z domniemanych sprawców został przesłuchany w dniu 28 marca 2008 r.

107. W dniu 28 marca 2008 r. policja umorzyła postępowanie w sprawie podejrzenia popełnienia przestępstwa z artykułu 247 § 1 Kodeksu karnego z uwagi na brak dostatecznych dowodów. Decyzja ta została podjęta w tym samym dniu, w którym policja przesłuchała P.O., jednego z domniemanych sprawców. Decyzja o umorzeniu postępowania została zatwierdzona przez prokuratora w dniu 31 marca 2008 r. Trybunał zwraca uwagę na krótkie i lakoniczne uzasadnienie postanowienia, zacytowane dosłownie powyżej (patrz akapit 30). Postanowienie to nie odniosło się do bezpośredniej sprzeczności pomiędzy zeznaniami współosadzonego A.S., który potwierdził znęcanie się nad skarżącym, a zeznaniami domniemanych sprawców, którzy twierdzili, że po prostu drażnili się z nim. W postanowieniu nie odniesiono się do ważnych dowodów, takich jak raport z wewnętrznego postępowania w zakładzie karnym, czy też dokumentacji lekarskiej, potwierdzającej obrażenia skarżącego. Ponadto nie wydaje się – jak twierdzi skarżący, a Rząd temu nie zaprzecza – aby policja odebrała zeznania od wszystkich strażników więziennych oraz członków personelu medycznego, którzy pełnili służbę w przedmiotowym czasie. Nie przesłuchano też wszystkich osadzonych z celi nr 6, w szczególności zaś J.C., który przypuszczalnie brał udział, choćby nieświadomie, w znęcaniu się nad skarżącym. Dowody z zeznań tych świadków miałyby istotne znaczenie dla ustalenia faktycznych okoliczności zarzucanego znęcania się. Wydaje się również, że policja nie zbadala, czy możliwe było uzyskanie dowodów z monitoringu. Ponadto, nie ma żadnych dowodów na to, by kwestia ewentualnych zaniedbań ze strony personelu więziennego została ujęta w postanowieniu o umorzeniu postępowania. Mając na względzie powyższe Trybunał stwierdza, że dochodzenie policyjne nie było prowadzone w sposób sumienny. Stwierdza nadto, że władze nie podjęły wszelkich niezbędnych działań, mających na celu zapewnienie, w możliwym zakresie, ustalenia wszystkich faktów, ujawnienia bezprawnych zachowań i pociągnięcia do odpowiedzialności osób odpowiedzialnych (patrz Premininy, powołana wyżej, § 96)

108. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa utrzymał w mocy decyzję o umorzeniu postępowania. Sąd uznał, że zarzuty podniesione przez skarżącego nie wypełniały znamion czynu zabronionego, polegającego na znęcaniu się nad osobą prawnie pozbawioną wolności, określonego w artykule 247 § 1 Kodeksu karnego, i wyraził opinię, że czyny, których popełnienie zarzuca skarżący, jako czyny drobnej wagi, mogą być przez niego ścigane z oskarżenia prywatnego. Trybunał nie kwestionuje klasyfikacji zarzucanego czynu, dokonanej przez Sąd Rejonowy, bowiem kwestie te normalnie podlegają jurysdykcji krajowych sądów karnych (patrz, *mutatis mutandis*, Gäfgen, powołana wyżej, § 123). Z drugiej jednak strony Trybunał zauważa, że w swoim zażaleniu na postanowienie policji o umorzeniu dochodzenia

skarżący podnosił, że powodem znęcania się nad nim był charakter postawionego mu zarzutu (przestępstwo seksualne na szkodę małoletniego). Sąd Rejonowy nie ustosunkował się do tego twierdzenia skarżącego.

109. Trybunał zauważa, że dochodzenie zostało wznowione przez Prokuraturę Rejonową Warszawa-Mokotów w następstwie zawiadomienia pozwanego Rządu o przedmiotowej skardze. W postępowaniu tym P.O. i T.G. postawiono zarzut popełnienia przestępstwa z artykułu 247 § 1 Kodeksu karnego. Jednakże finalnie postępowanie zostało umorzone przez prokuratora ze względów proceduralnych, co uniemożliwiło dokładne zbadanie wniesionej przez skarżącego skargi o znęcanie się nad nim.

110. Trybunał stwierdza zatem, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji w jej aspekcie proceduralnym przez to, że dochodzenie w sprawie zarzutów skarżącego o znęcanie się nad nim przez współosadzonych nie było efektywne.

III. INNE ZARZUCANE NARUSZENIA KONWENCJI

111. Skarżący podniósł różne zarzuty dotyczące jego osadzenia. Twierdził, że w jego trakcie nie zapewniono mu należytej opieki lekarskiej, że był wykorzystywany przez współosadzonych, że został umieszczony w celi razem z palącymi, że cele były źle wyposażone oraz że nie zapewniono mu żadnych zajęć edukacyjnych, w szczególności w trakcie jego pobytu w Areszcie Śledczym w Białolece. Skarżył się ponadto na nękanie go przez personel więzienny oraz ignorowanie jego skarg kierowanych do administracji więziennej. Podniósł zarzut, że Sąd Rejonowy w Warszawie nie objął ochroną jego domku letniskowego, do którego włamano się. Skarżył się na odmowę uchylenia jego tymczasowego aresztowania w związku ze śmiercią jego dziadka. I wreszcie skarżył się na odmowę udzielenia mu przepustki z zakładu karnego w celu sprawowania opieki nad swoją chorą babcią.

112. Trybunał zbadał zarzuty przedstawione przez skarżącego. Jednakże, w świetle wszystkich materiałów znajdujących się w posiadaniu Trybunału oraz w zakresie, w jakim kwestie będące przedmiotem skarg pozostają w jego kompetencji, Trybunał stwierdza, że nie dostrzega oznak naruszenia praw i wolności określonych w Konwencji lub jej Protokołach. Wynika stąd, że ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i musi zostać oddalona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 (a) i 4 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

113. Artykuł 41 Konwencji przewiduje, że:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

114. Skarżący wystąpił o przyznanie mu kwoty 20 000 euro (EUR) plus ustawowe odsetki z tytułu szkody niemajątkowej, spowodowanej naruszeniem jego praw, wynikających z Konwencji.

115. Rząd uznał to roszczenie za wygórowane i bezpodstawne. Alternatywnie, zwrócił się do Trybunału o określenie kwoty zadośćuczynienia z tego tytułu na podstawie orzecznictwa w podobnych sprawach, przy uwzględnieniu krajowych okoliczności.

116. Trybunał przyjmuje do wiadomości, że skarżący doznał cierpienia z powodu poniżenia i bólu, wynikającego ze znęcania się nad nim przez współosadzonych. Ponadto nie skorzystał z efektywnego dochodzenia w sprawie swoich skarg o znęcanie się nad nim. W tych okolicznościach Trybunał uznaje, że cierpienie i frustracja skarżącego nie można zrekomensować samym stwierdzeniem naruszenia. Trybunał, opierając swoją ocenę na zasadzie słuszności, przyznaje skarżącemu kwotę 15 000 EUR, pomniejszoną o 750 EUR, przyznaną skarżącemu wcześniej w postępowaniu cywilnym wszczętym przeciwko Skarbowi Państwa, tj. kwotę 14 250 EUR, z tytułu szkody niemajątkowej, plus jakiegokolwiek podatki podlegające płatności z tego tytułu.

B. Koszty i wydatki

117. Skarżący wystąpił, z tytułu szkody majątkowej, o zwrot kosztów wysyłki jego pism adresowanych do Trybunału i różnych organów krajowych w kwocie 717,30 złotych polskich (około 180 EUR). Przedstawił na to odpowiednie pokwitowania. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, nie występował o zwrot poniesionych kosztów prawnych.

118. Rząd zakwestionował jego roszczenie.

119. Trybunał stwierdza, że roszczenie skarżącego wchodzi w zakres kosztów i wydatków. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do zwrotu kosztów i wydatków jedynie w zakresie, w jakim wykazano, że zostały one poniesione w niezbędnym zakresie i w rozsądnej wysokości. W przedmiotowej sprawie, uwzględniając dokumenty znajdujące się w posiadaniu Trybunału oraz powyższe kryteria, Trybunał uznaje za rozsądne przyznanie żądanej sumy w całości, tj. kwoty 180 EUR.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

120. Trybunał uznaje za właściwe by odsetki z tytułu zwłoki były oparte na podstawie marginalnej stopy pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,

1. Włącza do meritum skargi wstępne zastrzeżenia Rządu, dotyczące statusu skarżącego jako ofiary w odniesieniu do materialnych aspektów Artykułu 3 Konwencji.
2. Uznaje skargi dotyczące materialnych i proceduralnych aspektów Artykułu 3 odnośnie do zdarzeń pomiędzy 7 a 10 września 2007 r. za dopuszczalne, natomiast pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
3. Stwierdza, że nastąpiło naruszenie materialnego aspektu Artykułu 3 Konwencji odnośnie do niewypełnienia przez Państwo swojego obowiązku ochrony skarżącego i, co za tym idzie, oddała wstępne zastrzeżenie Rządu;
4. Stwierdza, że nastąpiło naruszenie proceduralnego aspektu Artykułu 3 Konwencji.
5. Stwierdza
 - (a) że pozwane Państwo ma zapłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny zgodnie z Artykułem 44 ust. 2 Konwencji, następujące kwoty, po przeliczeniu na walutę pozwanego Państwa, według kursu obowiązującego w dniu rozliczenia:
 - (i) 14 250 EUR (czternaście tysięcy dwieście pięćdziesiąt euro), plus jakikolwiek podlegający naliczeniu podatek, z tytułu szkody niepieniężnej;
 - (ii) 180 EUR (sto osiemdziesiąt euro), plus jakikolwiek podlegający naliczeniu podatek w stosunku do skarżącego, z tytułu kosztów i wydatków;
 - (b) że od wygaśnięcia wyżej wymienionego okresu trzech miesięcy do chwili rozliczenia, płatności podlegają proste odsetki od powyższych kwot, według stawki równej marginalnej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie zwłoki plus trzy punkty procentowe;
6. Oddała pozostałą część roszczenia skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 3 marca 2015 r., na zasadach Reguły 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Françoise Elens-Passos Guido Raimondi

Kanclerz Przewodniczący